పరిశ్రమలు

1. భారత్‌లో పరిశ్రమలను ప్రాంతాధారంగా వర్గీకరించారు.
   - ⓐ అటవీ ఆధార పరిశ్రమలు
   - ⓑ వ్యవసాయ ఆధార
   - ⓒ ఖనిజ ఆధార పరిశ్రమలు

ⓐ అటవీ ఆధార పరిశ్రమలు:

కాగితం పరిశ్రమ

1. ప్రపంచంలో భారత భ్రాభా వాటా – 16% - భారత్‌లో కాగితం ఉపయోగించేవారి శాతం – 1%
2. ప్రపంచానికి కాగితం పరిచయం చేసిన దేశం చైనా
3. 'Paper' అనే ఆంగ్లపదము 'పేపరస్' అనే గ్రీక్ పదం నుండి వచ్చింది.
4. 'పేపరస్' అనేది ఈజిప్ట్‌లోని కాగితం తయారీకి ఉపయోగించే వృక్షం పేరు.
5. భారత్‌లో 10వ శతాబ్దంలో 'కాగజ్' అనే పేరు కాగితం తయారీ, సేకరణ ప్రారంభించింది.
6. భారత్‌లో తొలి కాగితపు పరిశ్రమ 1832లో కోల్‌కతాలోని సేరంపూర్ ప్రాంతంలో స్థాపించారు.
7. 1870లో 'భలాయ్‌సంజ్' అనే ప్రాంతంలో తొలిసారిగా 'రాయల్ బెంగాల్ పేపర్ మిల్స్' కాగితం ఉత్పత్తికోసం ఏర్పాటు చేశారు.
8. ప్రస్తుతం News Print Paper తయారీకి ప్రసిద్ధి గాంచిన ప్రాంతం – MPలోని 'నేపానగర్'.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

Note: ప్రపంచంలో కాఫీతం ఉత్పత్తికి ప్రసిద్ధి - అమెరికా.
కాని కర్రనుళ్ళు ఉత్పత్తికి ప్రసిద్ధి - కెనడా

అగ్గిపుల్లల పరిశ్రమ

1. భారత్‌లో తొలిసారిగా అగ్గిపుల్లల పరిశ్రమ 1921లో గుజరాత్‌లోని అహ్మదాబాద్‌లో ఏర్పాటు చేశారు. తరువాతి కాలంలో ఇది దక్షిణాది రాష్ట్రాలకు విస్తరించింది.

2. ప్రస్తుతం ప్రసిద్ధిగాంచిన ప్రాంతాలు - TN లోని శివకాశి
- కేరళలోని త్రిశూర్
- APలోని Hyd., Warangal.

లక్క పరిశ్రమ

1. దీని ఉత్పత్తిలో ప్రసిద్ధిగాంచినవి — జార్ఖండ్ - చోటానాగ్‌పుర్ పీఠభూమి
— MP

→ ఇది బంతు సంబంధ ఉత్పత్తి

కేన్ పరిశ్రమ:

1. ప్రసిద్ధి గాంచినది - కేరళ
2వది - కర్ణాటక

రేయాన్ పరిశ్రమ:

1. ప్రసిద్ధి గాంచినది - తిరుగాచల్ ప్రదేశ్. కాని దీని పారిశ్రామికంగా ఉత్తర ప్రదేశ్‌లో ఎక్కువగా ఉత్పత్తి చేస్తారు.

→ రేయాన్‌ను 'ఖైర్' అనే చెట్టునుండి తీస్తారు

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

టెండు / తుంకి ఆకుల పరిశ్రమ

1. ఈ పరిశ్రమ ఎక్కువగా మధ్యప్రదేశ్‌లో కేంద్రీకృతమై ఉన్నది. ఈ రాష్ట్రంలో ఇది కుటీర పరిశ్రమ.
2. APలో ఎక్కువగా ఉత్తర తెలంగాణాలో ఈ పరిశ్రమ కుటీర పరిశ్రమగా ఉన్నది.
3. దీనిలో ఎక్కువగా మహిళలు పనిచేస్తున్నారు.

③ వ్యవసాయ ఆధార పరిశ్రమలు

నూలువస్త్ర పరిశ్రమ:

1. Textile అనే పదం Texture అనే లాటిన్ పదం నుండి వచ్చింది. Texture అనగా Weave (నేత) అని అర్థం.
2. భారత్‌లో నూలు వస్త్ర పరిశ్రమ అతి పురాతనమైన పరిశ్రమ.
3. ప్రకృతి ప్రపంచానికి పరిచయం చేసిన ప్రాంతం – సింధునదీలోయ
4. ప్రస్తుతం ఈ పరిశ్రమలో భారతదేశంలోనే అతి ఎక్కువ మంది శ్రామికులు పనిచేస్తున్నారు
5. మొట్టమొదటి నూలు మిల్లును భారత్‌లో కోల్‌కతాలోని 'ఫోర్ట్‌గ్లాస్టర్' వద్ద ఏర్పాటుచేశారు – 1818.
6. తర్వాతికాలంలో ఇది మూసివేయబడింది.
7. 1854లో C.N. థేవార్ అనే పార్శీ పెట్టుబడిదారుని సహాయంతో ముంబయిగా మరల ఈ పరిశ్రమ స్థాపించారు
8. స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తర్వాత ఈ పరిశ్రమ ఎక్కువగా మహారాష్ట్ర, గుజరాత్‌లలో కేంద్రీకరించబడింది.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

కారణాలు:

① ఆర్ద్ర వాతావరణం

② ఎక్కువ మంది శ్రామికుల లభ్యత

③ ఎగుమతి దిగుమతి సౌకర్యాలు కల్గియుండడం

④ సంపన్నవంతమైన పృష్ఠభూమి (నల్లరేగడి నేలలు).

కా W.B.లో ఈ పరిశ్రమ అభివృద్ధి చెందకపోవడానికి కారణం సంపన్న పృష్ఠభూమి లేకపోవుట.

9. భారత్‌లో Mumbai ని - Manchester of India, Cotton Police of India అంటారు

10. కాన్పూర్‌ను - Manchester of U.P. అంటారు

11. కోయంబత్తూర్‌ను - Manchester of South అంటారు.

12. Japan లోని ఒసాకను - Manchester of Japan అంటారు.

13. భారత్‌లోని Mumbai నగరాన్ని Japan లోని ఒసాకా తో పోలుస్తారు

జనుము పరిశ్రమ

1. ఈ పరిశ్రమ తొలిసారిగా 1855లో కోల్‌కతా సమీపంలోని 'రిష్రా' అనే ప్రాంతంలో ఏర్పాటు చేయబడింది.

2. ఇది మొదటగా బెంగాల్‌లో చేనేతగా ప్రారంభమై 1859 నుండి మరమగ్గాల ద్వారా ఉత్పత్తి ప్రారంభమైంది. ప్రస్తుతం జనపనార ఎక్కువగా ఉత్పత్తి చేస్తున్నది - హుగ్లీనది పరీవాహక ప్రాంతం.

3. ఈ పరిశ్రమకు కావలసిన విద్యుత్ Damodar Valley Corporation నుండి సరఫరా అవుతుంది.

చక్కెర పరిశ్రమ

1. భారత్‌లో ఈ పరిశ్రమను 19వ శతాబ్దంలో North బీహార్‌లో డచ్ వారు స్థాపించారు - Vaccum Pan Mills

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

2. 1903 లో బ్రిటిష్ వారు ఈ ప్రాంతాన్ని ఆక్రమించి తూర్పు ఉత్తర ప్రదేశ్ వరకూ దీన్ని విస్తరించారు.

3. ప్రస్తుతం UP, మహారాష్ట్ర లు చెరకు పంటను ఎక్కువగా పండిస్తున్నాయి (చెరకు ఎక్కువ ఉత్పత్తి)

4. మహారాష్ట్రలో ఈ పరిశ్రమ కేంద్రీకృతం కావడానికి కారణాలు

① అనుబంధ ఎకరం

② సహకార రంగం ఎక్కువ

③ Crushing season ఎక్కువ (Oct to June)

→ ఉత్తర భారతంలో Crushing Season Nov. నుండి Feb. వరకు ఉంటుంది.

'టీ' పరిశ్రమ

1. ఈ పరిశ్రమను తొలిసారిగా డార్జిలింగ్, అస్సాం ప్రాంతాలలో ప్రారంభించారు

2. ప్రస్తుతం టీ పరిశ్రమలు ఎక్కువగా 'అస్సాం'లో ఉన్నాయి.

కాఫీ పరిశ్రమ:

1. ఈ పరిశ్రమను తొలిసారిగా 1826 లో 'చిక్‌మగళూరు (కర్ణాటక)'లో ఏర్పాటు చేసారు.

2. ప్రస్తుతం కాఫీ పరిశ్రమలు ఎక్కువగా ఉన్న రాష్ట్రం - కర్ణాటక.

రబ్బరు పరిశ్రమ:

1. 1920 లో తొలిసారిగా కోలకతా సమీపంలోని 'Baharampur' ప్రాంతంలో స్థాపించారు.

2. తొలి రబ్బరు కంపెనీ - టాటా కంపెనీ.

→ ప్రస్తుతం రబ్బరు పరిశ్రమ ఎక్కువగా 'కేరళ'లో కేంద్రీకృతమై ఉంది.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

మిశ్రమ వ్యవసాయ పరిశ్రమలు

ఉన్ని పరిశ్రమ:

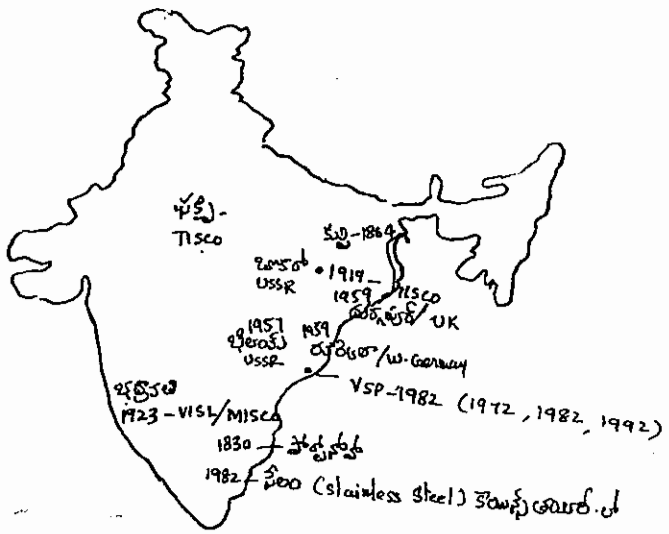
1. భారతలో తొలిసారిగా ఉన్ని పరిశ్రమ 1876 లో కాన్పూర్‌కు దగ్గరలో లాల్‌ఇమ్లీ వద్ద ఏర్పాటు చేయబడింది.
2. ప్రస్తుతం 'ఉన్ని' ఎక్కువగా ఉత్పత్తి చేస్తున్న ప్రాంతం – 'ఆథియానా-అమృత్‌సర్ బెల్ట్'
3. ఉన్ని చేతివృత్తుల పరిశ్రమగా గల్గిన రాష్ట్రం – J & K (శ్రీనగర్)
   ఉన్ని పారిశ్రామికంగా ఎక్కువగా ఉత్పత్తి చేయు రాష్ట్రం – పంజాబ్

తోలు పరిశ్రమ

1. 1960 లో తొలి తోలు పరిశ్రమను కాన్పూర్‌లో స్థాపించారు.
2. పశువుల చర్మానికి ప్రసిద్ధిగాంచిన రాష్ట్రం – W.B.
3. మేక చర్మానికి ప్రసిద్ధిగాంచిన రాష్ట్రం – U.P.

⇒ ప్రస్తుతం తోలు పరిశ్రమకు సంబంధించి పాదరక్షల పరిశ్రమ 'కాన్పూర్' లో కేంద్రీకృతమైంది.

ఖనిజ ఆధార పరిశ్రమలు

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

① ఇనుము, ఉక్కు-పరిశ్రమ:

1. భారత్‌లో తొలి ఇనుము-ఉక్కు కర్మాగారం 1830లో TN లోని 'పోర్టోనోవో' అనే ప్రాంతంలో ఏర్పాటుచేశారు. ఇది 1866 లో మూసివేయబడింది.

2. 1864 లో W.B.లోని హీరాపూర్-కుల్టి అనే ప్రాంతాలలో 'బెంగాల్ ఐరన్ వర్క్స్' అనే కంపెనీ స్థాపించారు.

3. 1907 లో జార్ఖండ్‌లోని 'సక్చి' అనే ప్రాంతంలో 'జంషెడ్‌జీ టాటా' గారు TISCO అనే కంపెనీ స్థాపించారు. (Tata Iron & Steel Co.)

4. ఇది భారత్‌లో ప్రైవేటు రంగంలో ఏర్పాటైన తొలి ఉక్కు కర్మాగారము.

→ ప్రస్తుతం భారత్‌లో పని చేయుచున్న అతిపురాతన ఉక్కు కర్మాగారము-TISCO

5. ప్రస్తుతం 'Tata' గా గౌరవార్థం 'సక్చి' పేరును 'Jamshedpur' గా వ్యవహరిస్తున్నారు.

6. 1919 లో Bengal లో 'బర్నపూర్' అనే ప్రాంతం వద్ద IISCO ఏర్పాటైంది. (Indian Iron & Steel Co.)

7. 1923 లో కర్ణాటకలోని భద్రావతి వద్ద 'విశ్వేశ్వరయ్య స్టీల్‌ప్లాంట్' ఏర్పాటైంది.

→ కుల్టి-హీరాపూర్ కర్మాగారాలు 1919 లో IISCO లో విలీనం చేసారు

స్వాతంత్ర్యం తర్వాత:

1. 1957 లో చత్తీస్‌గఢ్‌లో (అప్పటి MP) 'భిలాయ్' స్టీల్‌ప్లాంట్ ఏర్పాటైంది. దీన్ని సహాయం చేసినది- USSR

2. 1959 లో Orissa లో 'రూర్కెలా' Steel Plant స్థాపించారు. సహాయం చేసినది - W. Germany

3. 1959 లో W. Bengal లో Durgapur Steel Plant ఏర్పాటైంది. దీన్ని సహాయం చేసినది - UK

→ పై కర్మాగారాలు 2వ పంచవర్ష ప్రణాళికలో ప్రారంభించబడి నందున వీటిని 'భిలాయి త్రయము' అంటారు.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright violation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

ఈ కర్మాగారాల్ని 1973 లో స్థాపించబడిన SAIL (Steel Authority of India Ltd) లో విలీనం అయ్యాయి.

5. 1964 లో Jharkhand లో భారీ స్టీల్ ప్లాంట్ స్థాపించారు. సహాయం చేసిన దేశం - USSR
   - ⇒ ① ఇది అత్యాధునికంగా స్వదేశీ పరిజ్ఞానంతో నిర్మించబడింది.
   - ② భారత్‌లో ప్రస్తుతం అతిపెద్ద ఇనుము - ఉక్కు కర్మాగారము.

6. 1982 లో TN లో 'సేలం' వద్ద ఇనుము - ఉక్కు కర్మాగారం స్థాపించారు. ప్రస్తుతం ఇది Stainless Steel తయారీకి, నాణేముల తయారీకి ప్రసిద్ధి.

<u>ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో</u>

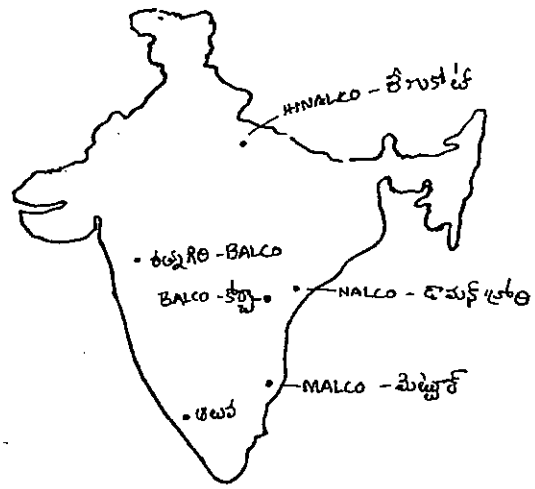
1. 1972 లో AP లో రాష్ట్రీయ ఇస్పాత్ నిగం (Rashtriya Ispat Nigam Ltd) సహాయంతో విశాఖ తీరప్రాంతంలో ఇనుము - ఉక్కు కర్మాగారం స్థాపించారు.

2. కొత్త నిర్మాణం ప్రారంభమైంది - 1982 Feb. లో

3. నిర్మాణం పూర్తి అయినది — 1992 లో

4. 1992 Aug. 1 వతేదీన మాజీ ప్రధాని PV నరసింహారావు గారు ఈ కర్మాగారాన్ని ప్రారంభించి జాతికి అంకితం చేశారు.

5. ప్రస్తుతం ఈ కర్మాగారం భారత్‌లో అతి అధునాతనమైనది
   - ⇒ భారత్‌లో తీరప్రాంతంలో ఏర్పాటైన ఏకైక కర్మాగారం ఇది.

<u>③ అల్యూమినియం పరిశ్రమ:</u>

1. భారత్‌లో 1937 లో W.B.లో 'అసన్‌సోల్' కు సమీపంలో 'జాయ్‌నగర్' వద్ద అల్యూమినియం కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా స్థాపించబడింది.

2. ఇక్కడ ఏర్పాటైన కంపెనీ - INDAL

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

3. 1938 లో INDAL ఆధ్వర్యంలో 2 సంస్థలు స్థాపించబడ్డాయి.
   ① కేరళలోని ఆలువ/ఆలువపురం
   ② ఒరిస్సాలోని హీరాకుడ్

ఇతరపరిశ్రమలు

① HINALCO – రేణుకూట్ - UP
② NALCO – డామన్‌జోడి, ఒరిస్సా
③ MALCO – మెట్టూరు, తమిళనాడు
④ BALCO – కత్నగిరి, మహారాష్ట్ర
   కోర్బా, చత్తీస్‌గఢ్

→ తక్కువ శ్రమతో అల్యూమినియం ఉత్పత్తి చేయు కేంద్రం - NALCO, డామన్‌జోడి

③ రాగి పరిశ్రమ:

1. ఈ పరిశ్రమను జార్ఖండ్‌లోని 'ఘాట్‌శీలా' వద్ద ఏర్పాటు చేశారు.

④ గాజు పరిశ్రమ:

1. దీని యొక్క మొదటి కర్మాగారం UPలో ఫిరోజాబాద్ వద్ద ఏర్పాటుచేశారు.

⑤ సిమెంటు పరిశ్రమ:

1. తొలి సిమెంట్ కర్మాగారం 1904 లో చెన్నై వద్ద ఏర్పాటు చేశారు.
   కాని ఇది మూసివేయ బడింది.
2. పూర్తిస్థాయిలో 1921 లో గుజరాత్‌లోని పోర్‌బందర్ వద్ద ఏర్పాటుచేశారు
3. ప్రస్తుతం సిమెంట్ ఉత్పత్తి మరియు ఛైర్మన్‌లీ ఎక్కువగా ఉన్నరాష్ట్రం - A.P.
4. సిమెంట్ వినియోగం ఎక్కువగా ఉన్న రాష్ట్రం - మహారాష్ట్ర

⑥ కాగితం, జంపు పరిశ్రమ

1. దీని తొలికర్మాగారము జార్ఖండ్‌లోని 'టుండూలా' వద్ద ఏర్పాటు చేశారు.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com